

УДК 336.7

Л. Д. Павленко,

к. е. н., старший викладач кафедри фінансових технологій та підприємництва,

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Сумського державного університету

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4724-7567>

О. А. Криклій,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансових технологій та підприємництва,

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Сумського державного університету

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4825-3950>

О. В. Чумак,

студентка, Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Сумського державного університету

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-3519-2617>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.5.126

РИЗИКИ БАНКІВ УКРАЇНИ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ НИМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

L. Pavlenko,

PhD in Economics, Senior Lecturer of the Department of Financial Technologies and Entrepreneurship,

Education and Research Institute of Business, Economics and Management Sumy State University

O. Kryklii,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Financial Technologies

and Entrepreneurship, Education and Research Institute of Business, Economics and Management Sumy State University

O. Chumak,

Student, Education and Research Institute of Business, Economics and Management Sumy State University

RISKS OF DOMESTIC BANKS AND THE ORGANIZATIONAL SYSTEM FOR THEIR MANAGEMENT UNDER WAR CONDITIONS

Стаття розглядає вплив воєнного конфлікту на банківський сектор України та визначає ключові ризики, пов'язані зі змінами в економічному та соціальному середовищі. У 2022 році спостерігається значне зростання макроекономічного та кредитного ризиків, в той час, як ризик ліквідності залишається на низькому рівні завдяки ефективному антикризовому управлінню. Динамічна оцінка у 2023 році вказує на певну стабілізацію та зниження рівнів ризиків ліквідності, прибутковості та кредитного ризику корпорацій. Стаття підкреслює необхідність мінімізації стратегічних ризиків та адаптації бізнес-стратегій та бізнес-моделей банків у воєнних умовах. Також висвітлено важливість управління операційними ризиками, включаючи інфраструктурні загрози, кібербезпеку, управління людським капіталом та ланцюги постачання.

Стаття визначає ключові аспекти організації управління ризиками та робить акцент на необхідності її постійного вдосконалення для забезпечення стабільності та надійності в умовах невизначеності.

Визначено, що функціональний розподіл обов'язків між підрозділами банку з управління ризиками здійснюється згідно з моделлю трьох ліній захисту відповідно до вимог Національного банку України. Такий підхід спрямований на забезпечення ефективного контролю та управління ризиками в банку. Наголошується на актуальності адаптації організаційних структур для управління ризиками в умовах війни. Зокрема, запропоновані заходи, такі як створення адаптивних організаційних структур антикризового ризик-менеджменту та міжфункціональних проєктних структур, спрямовані на підвищення гнучкості та адаптивності системи управління ризиками в умовах війни.

The article examines the impact of the military conflict on Ukraine's banking sector and identifies key risks associated with changes in the economic and social environment. In 2022, there was a significant increase in macroeconomic and credit risks, while liquidity risk remains low thanks to effective crisis management. The dynamic assessment in 2023 indicates a certain stabilization and reduction in the levels of liquidity risks, profitability risk, and credit risk of corporations. The article emphasizes the need to minimize strategic risks and adapt banks' business strategies and business models in military conditions. The importance of operational risk management, including infrastructure threats, cybersecurity, human capital management and supply chains, is also reflected.

The article identifies key aspects of risk management organization and focuses on the need for its continuous improvement to ensure the stability and reliability of the bank in conditions of uncertainty. The comprehensive, adequate, and effective organizational risk management system will facilitate the timely identification and response of banks (financial service providers) to risks that may impede or even threaten their operations. It has been determined that domestic banks employ effective measures for risk management, taking into account changes in the operational environment and actively utilizing assessment, regulation, and control tools that help minimize risks and ensure an adequate level of capital and liquidity management based on the established organizational structure.

It has been established that the functional distribution of responsibilities between the bank's risk management divisions is carried out according to the model of three lines of defence in accordance with the requirements of the National Bank of Ukraine. This approach aims to ensure effective control and risk management in the bank. The relevance of adapting organizational structures for risk management in war conditions is noted. Measures such as the creation of adaptive organizational structures for anti-crisis risk management and cross-functional project structures aimed at increasing the flexibility and adaptability of the risk management system in war conditions have been proposed.

Ключові слова: банківська система, банки, банківські ризики, організаційна система управління ризиками, лінії захисту.

Key words: banking system, banks, banking risks, organizational risk management system, lines of defense.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасному світі, де геополітична нестабільність та конфлікти стають невіддільною частиною реальності, функціонування національної банківської системи супроводжується постійними викликами, що призводять як до зростання рівня традиційних банківських ризиків, так і до появи нових. З початком повномасштабної агресії російської федерації основним завданням регулятора та банків України є збереження довіри клієнтів та забезпечення стабільності функціонування банківського сектора. Поточний контекст функціонування банків та високий рівень невизначеності майбутнього потребують ефективних управлінських рішень як на рівні Національного банку України, так і кожного окремого банку. Тому питання удосконалення системи управління ризиками в умовах воєнного стану є актуальним питанням, розв'язання якого дає можливість забезпечити стабільність банківського сектора, що завжди є першочерговим завданням для економіки будь-якої країни.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

На сьогодні існують значні фундаментальні дослідження щодо управління ризиками в банківському секторі, представлені в працях таких вчених, як Аллен Л., Сондерс А. [1], Бессіс Дж. [2], Грюнінг Х., Братанович С. [3], Халл Дж. К. [4] та інших. Завдяки цим дослідженням вивчено фундаментальні аспекти ризик-менеджменту у банках та побудови організаційної системи управління ними. Проте наявні дослідження не враховують нові виклики та загрози, які виникають у зв'язку з повномасштабною війною росії проти України, оскільки напрацювання в цій сфері лише з'являються (Забчук Г., Іващук О. [5]; Прокопенко Н., Мирончук В., Шепель І. [15]). Зважаючи на зазначене, актуальною є потреба у розвитку теоретико-методологічного підґрунтя управління ризиками в банківському секторі України в умовах повномасштабної війни.

Таблиця 1. Найвищий та найнижчий рівень ризиків банківського сектору за оцінкою Національного банку України, яка характеризує очікуваний стан на наступні 12 місяці

Рік	Ризики які мали найвищий рівень	Значення (від 1 до 10)*	Ризики які мали найнижчий рівень	Значення (від 1 до 10)*
2021 (грудень)	Макроекономічний	5	Прибутковості	3
	Ліквідності	4	Кредитний ризик корпорацій	3
2022 (грудень)	Макроекономічний	8	Ліквідності	3
	Кредитний	8		
	Капіталу	6		
2023 (грудень)	Макроекономічний	7	Прибутковості	1
	Кредитний	5	Ліквідності	2
	Капіталу	5		

Джерело: узагальнено на основі [7—10].

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є визначення ключових банківських ризиків, їх змін в умовах воєнних дій та виявлення можливостей вдосконалення наявних в банках організаційних систем управління ризиками для забезпечення стабільності банківського та фінансового сектору.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ.

Ризик визначається як "...імовірність виникнення збитків або додаткових втрат, недоотримання доходів, або невиконання стороною договірних зобов'

'язань унаслідок впливу негативних внутрішніх та зовнішніх факторів" [13]. У контексті цього ключовим завданням системи управління ризиками банку є своєчасна ідентифікація факторів, що спричиняють або можуть призвести до зростання банківських ризиків та наростання кризового потенціалу, їх аналіз та прогнозування. Чітке розуміння природи банківських ризиків та їх кількісних характеристик дає можливість банкам за допомогою застосування адекватного інструментарію знижувати ймовірність їх виникнення або зменшувати масштаби втрат.

На поточному етапі ключовим системним ризиком для банківського сектору України є повномасштабна війна, її короткострокові та віддалені наслідки, які призводять насамперед до високого рівня макроекономічного ризику (таблиця 1).

У 2022 році порівняно з 2021 роком рівень ключових банківських ризиків суттєво зріс, значення макроекономічного та кредитного ризику наблизились до максимальних за період аналізу (8), вказуючи на значний рівень турбулентності в економіці. Ризик капіталу також збільшив свої значення до (6). Водночас ризик ліквідності залишався на низькому рівні (3), підтверджуючи на ефективність антикризового управління ліквідністю на мікро- та макrorівні банківської системи.

Динамічна оцінка ризиків банківського сектора України у грудні 2023 року (рисунк 1) свідчить про зміну трендів та певну стабілізацію внаслідок ефективної системи управління ризиками банків, що дозволить банкам знизити рівень основних ризиків на наступні 12 місяців.

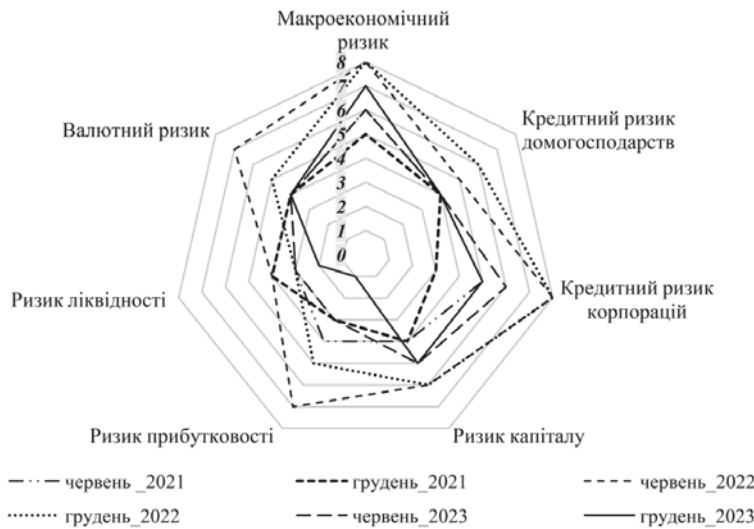
Так, за даними карти у 2023 році незмінними є ризики капіталу, кредитного ризику домогосподарств (боргове навантаження населення має тенденцію до зменшення, але не суттєво) та валютного ризику (покращення ситуації на валютному ринку та збільшення міжнародних резервів) [9]. Ефективна система ризик-менеджменту банків та антикризові заходи НБУ призвели до зниження рівня:

— ризику ліквідності (-1), оскільки кошти клієнтів зросли, і коефіцієнт LCR суттєво перевищує встановлені нормативи;

— ризику прибутковості (-2), завдяки зростанню процентних доходів та зменшенню відрахувань у резерви протягом поточного року, при цьому його рівень є помірним;

— кредитного ризику корпорацій (-1) через поліпшення фінансового стану підприємств та зниження рівня дефолтів, але показники міграції кредитів залишаються високими [9].

Крім охарактеризованих вище, банкам України необхідно також зосередити увагу на ідентифікації та квантифікації нефінансових ризиків насамперед стратегічного та операційного.

*НБУ оцінює ризики за шкалою від 1 до 10, де 1 – найнижчий рівень ризику, 10 – найвищий рівень ризику. Оцінка відображає очікуваний стан на наступні 12 місяців

Пояснення:

- ✓ **макроекономічний ризик** відображає рівень загроз, що виникають в реальній економіці, зовнішньому секторі або фінансній сфері;
- ✓ **кредитний ризик** домогосподарств та корпоративного сектору відображає перспективи зміни рівня непрацюючих кредитів у портфелях банків та необхідність додаткового формування резервів під такі кредити;
- ✓ **ризик достатності капіталу** оцінює можливості банків забезпечувати достатній рівень капіталу;
- ✓ **ризик прибутковості** оцінює спроможність банків генерувати чистий прибуток;
- ✓ **ризик ліквідності** відображає здатність банків повною мірою та вчасно виконувати свої зобов'язання перед вкладниками і кредиторами;
- ✓ **валютний ризик** показує те, наскільки тенденції валютного ринку можуть впливати на стійкість банків.

Рис. 1. Карта ризиків банківського сектору України

Джерело: складено на основі [7—10].

Динамічне та складне середовище функціонування банків, детерміноване війною, суттєво змінує профіль стратегічного ризику, оскільки на нього вплинуло зростання геополітичного ризику, економічна невизначеність, наявні секторальні вразливості, операційні загрози та потенційне зростання системних ризиків фінансового сектора.

Особлива увага банків має приділятися врахуванню змін в інструментарії банківського регулювання та нагляду, запланованого Національним банком України. За твердженням регулятора "... жорсткіші вимоги можуть зумовити необхідність адаптації стратегій окремих банків через зміну потреби в капіталі для різних сегментів бізнесу чи операційної діяльності, зокрема через повне врахування операційного ризику та запровадження вимог до капіталу під ринковий ризик, а також результатів оцінки стійкості, що виявили як сильні сторони фінустанов, так і їхню вразливість" [9].

Урахування цих факторів у процесі стратегічного планування та трансформація бізнес-стратегії та бізнес-моделі стає першочерговим завданням для тих банків, які мають на меті зменшити стратегічні ризики та забезпечити стабільність в умовах війни. Крім зазначеного, це дозволить знизити рівень комплаєнс-ризиків, юридичного ризику та сформує стійку ділову репутацію банку на ринку.

Безперечним є той факт, що значних змін під час війни зазнає ландшафт операційних ризиків, охоплюючи широкий спектр загроз інфраструктурі, кібербезпеці, людському капіталу, ланцюгам постачання та дотриманням нормативних вимог (таблиця 2).

Ефективне управління операційними ризиками стає найважливішим для банків, які прагнуть забезпечити безперервність діяльності в умовах динамічних та непередбачуваних умов війни. Будь-який реалізований операційний ризик може мати наслідки, що загрожуватимуть стабільності банку, як прямі фінансові (прямі збитки; недоотримані доходи; незаплановані витрати на відновлення за певним напрямом та / або сплату штрафів, пеня), так і непрямі (репутаційні втрати). Увага до цього питання посилюється тим, що з початку 2024 року в активах, зважених за ризиком, буде враховуватиметься 100 % розрахункового розміру операційного ризику (у поточний момент — 50 %) [9].

Враховуючи такі значні зміни в ландшафті банківських ризиків, банкам необхідно створити таку організаційну структуру, яка б забезпечувала реалізацію всіх процесів управління, при цьому маючи чіткий розподіл повноважень, функцій та обов'язків

Таблиця 2. Характеристика операційного ризику банків України в умовах війни

Об'єкт	Характеристика	
Фізична інфраструктура	втрати/пошкодження матеріальних активів банку	
ІТ-система та інфраструктура	перебої у телекомунікаційних мережах, системах зв'язку та енергопостачання	
	призупинення діяльності та відмови	перебої/некоректна робота ІТ-систем
	кібератаки (традиційні та гібридні)	- втрата, витоки або недоступність інформації; витрати на відновлення інформації;
	кібершахрайства	- дезорганізація діяльності банків та втрати, пов'язані з невиконанням ними зобов'язань
Людські ресурси	- зміни у кадровому потенціалі через мобілізацію або втрату працівників через евакуації або інші воєнні обставини, в тому числі втрати ключового персоналу; - зниження продуктивності праці та помилки персоналу через фізичні та ментальні проблеми	
Клієнти	- дезорганізація діяльності банку та ненавмисне невиконання ним функцій / процедур або недбалого виконання зобов'язань перед клієнтами	

Джерело: узагальнено на основі [6, 16].

між суб'єктами управління ризиками та працівниками банку, встановлюючи для них межі відповідальності.

Організаційна структура системи управління банківськими ризиками формується відповідно до вимог положення "Про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах" [13] й схематично наведена на рисунку 2.

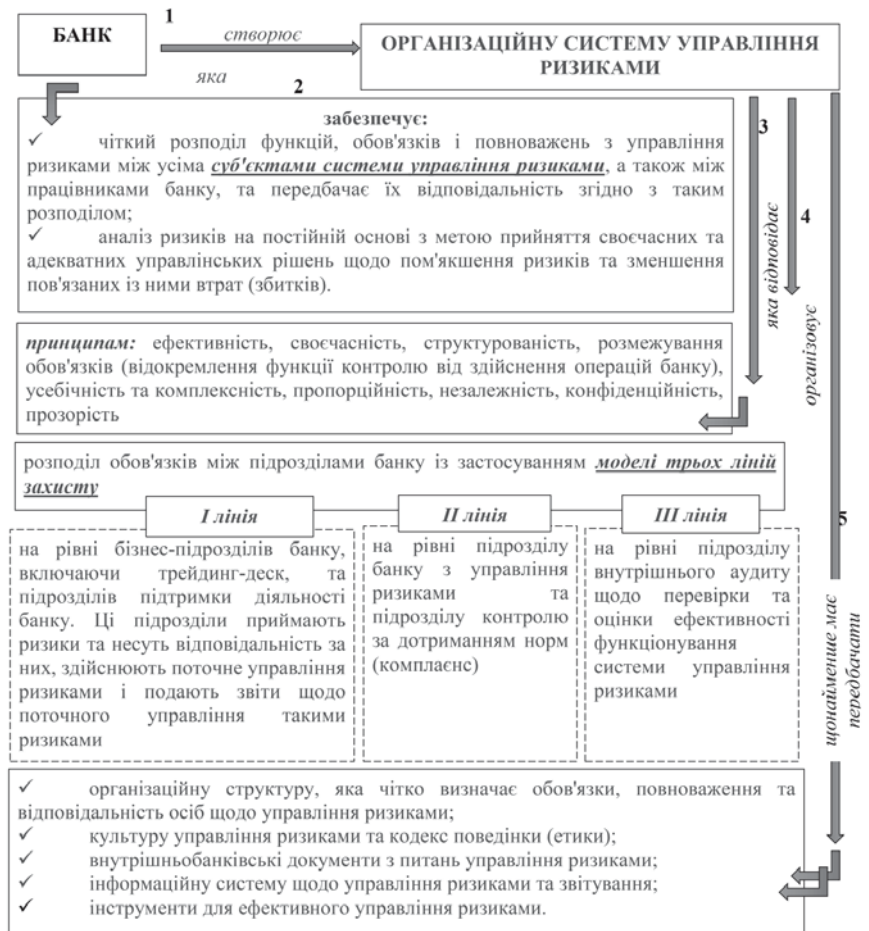

Рис. 2. Організаційна структура управління банківськими ризиками

Джерело: створено на основі [3, 12].

ляції з даними з метою надання недостовірної фінансової інформації або порушень нормативно-правових актів НБУ та чинного законодавства України.

У поточних умовах функціонування банків України важливо, базуючись на наявній організаційній структурі управління ризиками, реалізовувати управлінські заходи, результатом яких буде підвищення гнучкості та адаптивності системи управління ризиками в цілому. Вони, зокрема, можуть передбачати:

1) створення адаптивних організаційних структур антикризового ризик-менеджменту (наприклад антикризового комітету або штабу), в якому представники ключових підрозділів управління ризиками, включаючи кібербезпеку, фінансові, операційні ризики та комплаєнс, на постійній основі до моменту подолання кризових явищ можуть здійснювати обмін критичною інформацією, оцінювати зміни в стані операційного середовища та приймати своєчасні управлінські рішення;

2) створення на тимчасовій основі міжфункціональних проєктних структур для розв'язання конкретних завдань антикризового ризик-менеджменту, склад яких визначається їх специфікою. При цьому слід наголосити на тому, що визначення складу, функцій та індикаторів, що вимагатимуть започаткування роботи міжфункціональних проєктних груп, здійснюється на превентивній основі та має відповідати складу ключових потенційних загроз, що можуть виникати в діяльності банку в умовах війни.

Важливу роль у досягненні цілей управління ризиками в умовах війни має обмін інформацією та ефективна система комунікацій з усіма стейкхолдерами. Зважаючи на зазначене, в банку мають бути розроблені чіткі протоколи для:

— звітності та ескалації питань, забезпечуючи періодичний та логічний потік інформації між усіма суб'єктами в системі управління ризиками відповідно до їх ієрархії в ній;

— комунікацій зі стейкхолдерами для забезпечення швидкого обміну інформацією під час кризи.

ВИСНОВКИ

Війна призводить до суттєвого зростання ризиків для банківського сектору. Так, у 2022 році відбулось суттєве зростання макроекономічного та кредитного ризиків. Водночас ризик ліквідності залишався на низькому рівні, що свідчило про ефективність антикризового управління ліквідністю. Динамічна оцінка ризиків у 2023 році свідчить про відносну стабілізацію, зокрема спостерігається зниження рівня ризиків ліквідності, прибутковості та кредитного ризику корпорацій. Крім фінансових, визначено необхідність мінімізації стратегічних ризиків та трансформації бізнес-стратегії та бізнес-моделі банків для забезпечення стабільності функціонування в умовах війни. Важливим є також підвищення уваги до операційних ризиків, обумовлених воєнними діями, які охоплюють широкий спектр загроз та сфер їх виникнення, включаючи інфраструктурні загрози, кібербезпеку, управління людським капіталом, лан-

цюги постачання та відповідність нормативним вимогам.

Банки України вживають ефективні заходи для управління ризиками, враховуючи зміни в операційному середовищі та активно використовують інструменти оцінювання, регулювання та контролю, які допомагають зменшити ризики та забезпечують достатній рівень управління капіталом та ліквідністю, базуючись на сформованій організаційній структурі.

Визначено, що функціональний розподіл обов'язків між підрозділами банку у сфері управління ризиками формується з застосуванням моделі трьох ліній захисту, що дозволить швидко реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та застосувати адекватний інструментарій для мінімізації ризиків, що виникають під час здійснення ним своєї діяльності. Водночас наразі необхідною є адаптація організаційних структур для управління ризиками в умовах війни. Зокрема, доцільним є створення адаптивних організаційних структур антикризового ризик-менеджменту та міжфункціональних проєктних структур, спрямованих на підвищення гнучкості та адаптивності системи управління ризиками в умовах війни.

Перспективи подальших досліджень цієї теми базуються на формуванні адаптивного інструментарію організаційного менеджменту банку в умовах постійних змін, загроз військового конфлікту для забезпечення стабільності та ефективності банківського сектору.

Література:

- Allen, L., & Saunders, A. (2015). Risk management in banking. *The Oxford Handbook of Banking*, 160.
- Bessis, J. (2015). Risk management in banking (4th ed.). John Wiley & Sons.
- Greuning, H. van, & Bratanovic, S. B. (2009). Analyzing banking risk. World Bank.
- Hull, J. (2023). Risk management and financial institutions. Wiley.
- Забчук Г., Іващук О. Ризики банківської системи України в умовах воєнного стану. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2022. Випуск 1—2. С. 50—61.
- Криклій О. А. Актуальні питання підвищення кіберстійкості банків // Глобальні тенденції в економіці, фінансах та управлінні: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 2 жовтня 2020 року). Одеса: Східноєвропейський центр наукових досліджень, 2020. С. 61—63.
- Національний банк України. Звіт про діяльність Ради з фінансової стабільності (серпень 2022 — липень 2023). Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-diyalnist-radi-z-finansovoyi-stabilnosti-serpen-2022---lipen-2023> (дата звернення: 25.01.2024).
- Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність, грудень 2022 року. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2022-roku> (дата звернення: 25.01.2024).

9. Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність, грудень 2023 року. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2023-roku> (дата звернення: 25.01.2024).

10. Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність, червень 2023 року. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-cherven-2023-roku> (дата звернення: 25.01.2024).

11. Національний банк України. Річний звіт НБУ за 2022 рік: збереження макрофінансової стабільності та довіри громадян, попри безпрецедентні випробування війною. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-nbu-za-2022-rik-zberejennya-makrofinansovoyi-stabilnosti-ta-doviri-gromadyan-popri-bezpretседentni-viprobuvannya-viynoyu> (дата звернення: 25.01.2024).

12. Незалежна асоціація банків України. Про застосування вимог Положення № 64 від 07.02.2019 № 22-0005/7304. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/law/070220197304.pdf?v=5 (дата звернення: 25.01.2024).

13. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

14. Про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0088500-19#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

15. Прокопенко Н., Мирончук В., Шепель І. Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни. Економіка та суспільство. 2022. № 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-33> (дата звернення: 26.01.2024).

16. Сіяговський Ю. В. Антикризове управління операційним ризиком банків України в умовах війни. Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, СумДУ, 17-19 травня 2023 року). Суми : Сумський державний університет, 2023. С. 110—112.

References:

1. Allen, L. and Saunders, A. (2015), "Risk management in banking", The Oxford Handbook of Banking, Oxford University Press, Oxford, UK.

2. Bessis, J. (2015), Risk management in banking, 4th ed., John Wiley & Sons, Hoboken, USA.

3. Greuning, H. van, and Bratanovic, S. B. (2009), Analyzing banking risk, World Bank, Washington, D.C.

4. Hull, J. (2023), Risk management and financial institutions, Wiley, Hoboken, USA.

5. Zabchuk, G. and Ivashchuk O. (2022), "Risks of the banking system of Ukraine under martial law", Institute of accounting, control, and analysis in the context of globalization, vol. 1—2, pp. 50—61.

6. Kryklyi, O. A. (2020), "Current issues of increasing the cyber resilience of banks", Hlobal'ni tendentsii v ekonomitsi, finansakh ta upravlinni : materialy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii [Global trends in economics, finance, and management: materials of the International Scientific and Practical Conference], East European Center for Scientific Research, Odesa, Ukraine, pp. 61—63.

7. National Bank of Ukraine (2023), "Report on the activities of the Financial Stability Council (August 2022 — July 2023)", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-diyalnist-radi-z-finansovoyi-stabilnosti-serpen-2022---lipen-2023> (Accessed 25 Jan 2024).

8. National Bank of Ukraine (2022), "Financial Stability Report, December 2022", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2022-roku> (Accessed: 25 Jan 2024).

9. National Bank of Ukraine (2023), "Financial Stability Report, December 2023", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2023-roku> (Accessed: 26 Jan 2024).

10. National Bank of Ukraine (2023), "Financial Stability Report, June 2023", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-cherven-2023-roku> (Accessed: 25 Jan 2024).

11. National Bank of Ukraine (2023), "Annual Report for 2022: Maintaining macrofinancial stability and public confidence despite unprecedented war challenges", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-nbu-za-2022-rik-zberejennya-makrofinansovoyi-stabilnosti-ta-doviri-gromadyan-popri-bezpretседentni-viprobuvannya-viynoyu> (Accessed: 25.01.2024).

12. Independent Association of Banks of Ukraine (2019), "On the application of the requirements of Regulation № 64 dated 07.02.2019 № 22-0005/7304", available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/law/070220197304.pdf?v=5 (Accessed: 15 Jan 2024).

13. National Bank of Ukraine (2018), "The Organization of the Risk Management System in Banks of Ukraine and Banking Groups", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text> (Accessed: 25 Jan 2024).

14. National Bank of Ukraine (2019), "About the organization of the internal control system in Ukrainian banks and banking groups", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0088500-19#Text> (Accessed: 25 Jan 2024).

15. Prokopenko, N., Myronchuk, V. and Shepel, I. (2022), "Principles of functioning of the banking system of Ukraine in the conditions of war", Economy and society, vol. 41. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-33>.

16. Sinyagovskyi Yu.V., (2023), "Anti-crisis management of operational risk of Ukrainian banks in war conditions", Tsyfrovі transformatsii ta innovatsijni tekhnologii v ekonomitsi: vyklyky, realii, stratehii : materialy mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii [Digital transformations and innovative technologies in the economy: challenges, realities, strategies: materials of the international scientific and practical conference], Sumy State University, Sumy, Ukraine, May 17—19, pp. 110—112.

Стаття надійшла до редакції 22.02.2024 р.